

VIII. ORSZÁGOS FŐÉPÍTÉSZI KONFERENCIA (Érd - 2003. szeptember 10-12.)

AZ AGGLOMERÁCIÓ Térségi folyamatok hatása a települések életére

Érd város Önkormányzata és az Országos Főépítész Kollégium 2003. szeptember 10-12-én Érden rendezte meg a VIII. Országos Főépítész Konferenciát. A tanácskozás résztvevői a nyitó plenáris ülésen elhangzottak ismeretében három szekcióban - három, különböző megközelítésben - vitatták meg a Konferencia címadó témáját, „**AZ AGGLOMERÁCIÓ - Térségi folyamatok hatása a települések életére**” kérdéskörét. A sokoldalú elemzésre jó alkalmat adott, hogy a három szekció eleve három címmel vezette be a beszélgetéseket.

Az alábbi vitaindító **előadások** hangzottak el:

Balsay István országgyűlési képviselő

„Település - agglomeráció - régió. Összefüggések az EU csatlakozás tükrében.”

Prof. Dr. Szirmai Viktória D. Sc. szociológus

„Városi agglomerációk és társadalmi átalakulás.”

Az I. szekció

Tóth Ferenc (Tatabánya m. j. város főépítésze, az OFK tagja), valamint

Philipp Frigyes (Vác város főépítésze, az OFK tagja) vezetésével,

AGGLOMERÁCIÓS TELEPÜLÉSEK FEJLŐDÉSE - TÉRSÉGI EGYÜTTMŰKÖDÉS

címmel,

Schuchmann Péter (ügyvezető igazgató, PESTTERV Kft.)

„A Budapesti Agglomeráció jellemző folyamatai, a folyamatok befolyásolására irányuló törekvések”,

Csohány Klára (Pest Megye főépítésze)

„Partnerség a Közép-magyarországi Régióban és együttműködés a tervezésben”,

Dr. Kéki Zoltán (Kaposvár címzetes főjegyzője)

„Nagyvárosok és a közigazgatási reform”,

Dr. Tüske László (Százhalombatta alpolgármestere, a Dél-Budakörnyéki TÖT elnöke)

„A Dél-Budakörnyéki Kistérség településeinek fejlődése, együttműködése”,

Molnár Attila (tervezési igazgató, VÁTI Kht.)

„Agglomerációs folyamatok Magyarországon”,

Hegedűsné Mészáros Nóra (kistérségi referens, Ny-dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség)

„Agglomerációk - területfejlesztés a Nyugat-dunántúli Régióban”

című előadásai alapján dolgozta fel a témát.

A II. szekció

Dr. Aczél Péter (Budavár főépítésze, az OFK elnökhelyettese), valamint

Papp Zoltán Tamás (Sümegegy város főépítésze, a MUT Főépítész Tagozat elnöke) vezetésével,

TELEPÜLÉSKÖZPONTOK, ALKÖZPONTOK - TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSRÉSZEK

címmel,

Gauder Péter (ügyvezető igazgató, Qui Vadis Kft.)

„Településközpontok, főterek, főutcák revitalizációja”,

Ongjert Richard (ügyvezető igazgató, Studio Metropolitana Kht.)

„Szuburbanizáció - településközpontok rehabilitációja”,

Péter Annamária (vezető főtanácsos, OLÉH Építésügyi és Építészeti Főosztály)

„Települések hagyományos épített környezetének megóvása, értékeinek védelme”,

Dr. Máthé Zsolt (kutatási és műemléki igazgató, VÁTI Kht.)

„Településközpontok az agglomerációban”,

Tarnay Tünde (építész, etnográfus, Érd)

„Helyi érték és identitás”

című előadásai alapján dolgozta fel a témát.

A III. szekció

Dr. Serstiné Kócsi Margit (Ferencváros főépítésze, az OFK tagja) és
Nyeste László (Monor és Térsége TÖT kistérségi főépítész, az OFK tagja)

GAZDASÁGFEJLESZTÉS ÉS KULTÚRA

címmel,

Dr. Lukovich Tamás (ügyvezető igazgató, Pro Régió Ügynökség)
„Kulturális Gazdaság”,

Dr. Fiala István (az Oktatási Minisztérium miniszteri biztosa)
„Az oktatás és a kultúra finanszírozása”,

Galántai László (Pest megye Önkormányzata turisztikai referense)
„Turisztika és az önkormányzat”, továbbá

Dr. Poroszlai Ildikó (igazgató, MATRICA Múzeum Százhalombatta) és
Rumi Imre (építész, a *Százhalombatta* c. könyv szerkesztője)

„Esettanulmány – Múzeum és önkormányzat, a múzeum fejlesztése”
című előadásai alapján dolgozta fel a témát.

Mint az a záró plenáris ülés bevezetőjében elhangzott, a három szekció vezetői által összeállított ajánlás-tervezetek több tekintetben is átfedéseket mutatnak, ami azt bizonyítja, hogy a szekciók más-más megközelítésben ugyan, de számos részletet illetően hasonló következtésre jutottak. A Konferencia – mint korábban többször is – azzal fogadta el a szekció-ajánlásokat, hogy azok összefoglalását és egységes szerkezetbe öntését az újonnan megválasztott Országos Főépítész Kollégiumra bízta. E feladatnak eleget téve a Kollégium a 2003. szeptember 30-i ülésén a VIII. Országos Főépítész Konferencia ajánlásait az alábbiak szerint összegezte és fogadta el.

A KONFERENCIA AJÁNLÁSAI¹

A térségi folyamatok és az egyes települések sorsának alakulása egymástól elválaszthatatlannak, ezért azok tervezése is csak az összefüggések komplex szemléletű, folyamatos elemzésével lehet eredményes. Ez mind az alkalmazott módszerek megválasztása, mind a résztvevők felkészültsége és együttműködése, mind a – formális módszereken túllépő – közösségi részvétel biztosítása tekintetében egységes jogi és szervezeti keretek megteremtését teszi szükségessé.

- 1) A területi szintű tervezés során jelenleg használt fogalmak és az egyben léptékét is jelentő besorolások (pl. régió, kiemelt térség, nagyvárosi tér, agglomeráció, agglomeráldó térség, vonzáskörzet, kistérség) sokfélesége áttekinthetetlen, ezért minden, e folyamatban résztvevő közös felelőssége, hogy a különböző szintű terület- és településrendezési tervek átgondolt, jól átlátható összefüggéseket megjelenítő rendszert alkossanak. A Magyarországra az utóbbi időben jellemző pontszerű településfejlődés és -fejlesztés egyik oka a követő jellegű tervezés, melynek mind módszertani, mind szervezeti, mind finanszírozási megújulása elkerülhetetlen.
- 2) A térségi gondolkodás és tervezés alapvetően az „*egyedül nem megy*” szellemében kell hogy történjen. Az erre a szemléletre épülő szabályrendszer megalkotásával biztosítani kell, hogy az együttműködés a településrendezés és -fejlesztés minden működő, vagy a jövőben kialakuló kapcsolat-rendszerében kötelező legyen. Ennek keretében a résztvevők számára olyan jogosítványokat kell biztosítani, amelyekkel a mainál jobban tudják érvényesíteni saját érdekeiket. A területi folyamatok szereplői részére csak a partnerség, a párbeszéd és az együttműködés teremtheti meg a harmonikus térséget, benne a harmonikus, környezetére és egyúttal környékére is érzékeny települést.

¹A szekcióvezetők által összeállított és a Konferencia plenáris ülésén elfogadott ajánlások szerkesztett változata, a szekcióvezetők által összeállított javaslatok alapján kiegészítette és szerkesztette Berényi András, Újpest főépítésze, az OFK tagja.

- 3) Az agglomeráción belüli viszonyok szabályozása keretében elő kell segíteni, hogy az erre alkalmas, vagy alkalmassá tehető települések alcentrum szerepet nyerhessenek. Az érintett települések jövőjét tehát ne a jelenlegi központtal kialakult kapcsolatuk, hanem elsősorban saját lehetőségeiből adódó jövőképük határozza meg. Ehhez a jelenleginél jóval szélesebb körű településközi és lakossági kapcsolatrendszert kell kialakítani.

Nem vitatva a térségi összefüggések jelentőségét tény, hogy a települések lakossága döntően a helyi önkormányzatoktól várja szűkebb és tágabb környezetének emberhez méltó és esztétikus kialakítását, ugyanakkor ennek az elvárásnak a helyi önkormányzatok – kellő hatékonyságú eszközök (jogosítványok) hiányában – gyakran nem tudnak megfelelni. Ezt az elmentmondást a jogalkotóknak lakosság- és önkormányzat-batát szabályok elfogadásával fel kell oldani.

- 4) A független építésügyi igazgatási jogszolgáltatás mellett – a törvényben előírt feladatok ellátásához szükséges, azzal arányban álló szabályrendszer megalkotásával – biztosítani kell, hogy a település kizárólagos joggal dönthessen saját arculata kialakításában. Az építésügy keretében eldöntendő esztétikai, az építészeti minőséggel, a településképi illeszkedéssel, illetve városképpel kapcsolatos kérdésekben a településnek, illetve önkormányzatának erős, üggydöntő jogot kell biztosítani. A javasolt szabállyal a közösség demokratikus akaratának megnyilvánulását kell elősegíteni, illetve biztosítani, ez egyúttal a fejlődést jelentősen segítő, jó értelemben vett lokálpatriotizmus motorja is lehet.
- 5) A rendezési-fejlesztési munka – bár a lakossági, tulajdonosi és beruházói kör bevonása az egyeztetési eljárásban formálisan megtörténik – nem megfelelő hatékonysággal működik. Az esetek többségében a résztvevők számára nincs, vagy nem a megfelelő formában van biztosítva beleszólás lehetősége a közvetlen és tágabb környezetük alakítását megalapozó döntésekbe. A döntések közösségi elfogadottságának erősítése érdekében ki kell alakítani a demokratikus párbeszéd életszerű kereteit és formáit, ennek során adekvát fórumokat kell teremteni ahhoz, hogy az érintettek minél nagyobb hányada megismerhesse a javasoltok érv- és ismeretrendszerét. A rendelkezésre álló kommunikációs eszközök igénybevételével lehetőleg meg kell előzni, hogy szakmailag és településpolitikailag egyaránt megalapozott döntések ellen is lakossági összefogás alakuljon ki, másfelől tiszteletben kell tartani, ha a javaslat az érintettek egyébként indokolt ellenkezésével és aktív ellenállásával találkozik.
- 6) Megfelelő szintű jogszabály megalkotásával legyen biztosítva, hogy a településrendezési döntések következtében létrejött ingatlan-értéknövekedés egy részét a tulajdonosi jogokat nem sértő módon a döntéshozó önkormányzat elvonhassa annak érdekében, hogy az így adódó bevételeket a településrendezési és -fejlesztési feladatok forrásául használhassa fel.
- 7) A központi források elosztásánál, továbbá a pályázatok összeállításánál meg kell teremteni annak lehetőségét, hogy a helyi önkormányzatok információbázisa megteremtődjön, illetve bővüljön. Az önkormányzatok speciális feladataiból adódó szakemberképzés a jól működő rendezés és fejlesztés alapja, ezért elő kell segíteni, hogy a főépítész ismeretei e területeken intézményesen gyarapodhassanak, továbbá partner-szakemberek speciális képzésével elő kell segíteni a döntéshez szükséges ismeretek szélesebb körének megszerzését.

A XXI. század kihívása a Kulturális Gazdaság. A fejlődő és fejlett gazdaság csak urbánus térben érvényesülhet, ezért – hagyományai és kultúrája alapján – minden településnek önmagának kell felvállalnia saját arculatának formálását. A kultúra-alapú termelés alapvető eszköze a Kulturális Gazdaság fejlődésének, az „urbánus tér” létrehozásában az önkormányzati főépítészeknek is fontos szerepet kell kapniuk.

- 8) A tudás-alapú társadalom létrehozása egyértelmű cél, ugyanakkor ehhez elkerülhetetlenül szükséges az arányos eszközrendszer biztosítása is. Az Európai Unió a nemzeti kultúrát ugyan közvetlenül nem támogatja, mert azt „belügynek” tekinti, de a Kulturális Gazdaság már eredményes lehet az uniós pályázatokon.

- 9) A Kulturális Gazdaság létrehozásánál a befektetők és a helyi gazdaság szereplőinek valódi partneri kapcsolatvállalása, a partnerség kialakítása elengedhetetlen követelmény. A fejlesztésekhez szükséges források feltárásához felkészült önkormányzati szakembereket kell foglalkoztatni, akikkel az önkormányzati főépítészek is együttműködhetnek.

A Konferencia Érd város számára ajánlja, hogy a legkülönbözőbb eszközökkel elérhető közösség-teremtéssel, az itt élők identitástudatának erősítésével törekedjen arra, hogy lakosságának és térbeli helyzetének megfelelő központi szerepet foglalhasson el. A fejlesztésnél – a meglévő és várható realitások figyelembevételével – ne a budapesti kapcsolatrendszerre alapozzon, hanem saját meglévő, illetve kialakítható lehetőségeire. Ennek keretében filozófiai értelemben vett, valamint valóságos városi terek és alközpontok tudatos kialakításával, a közterületi rendszer differenciált fejlesztésével segítse elő a város élhetőbbé tételét. Jövőképeiben törekedjék arra, hogy az EU struktúrában hasonló helyzetet elfoglaló települések módjára – a településcsoport részeként – a fővárostól függetlenebb, önállóbb szerepet vállalhasson.

Érd- Budapest, 2003. szeptember 30.

Országos Főépítész Kollégium